

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านการพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ และยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ในด้านต่าง ๆ ด้วย หากเราให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้น ก็เหมือนกับเป็นการวางรากฐานการเติบโตและความสำเร็จให้กับเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ซึ่งผลที่นักเรียนได้รับจะมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับเนื้อหา รูปแบบวิธีการนำเสนอ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการบริโภคสื่อต่าง ๆ

สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดสำหรับนักเรียน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงมาก สามารถนำเสนอพร้อมกันได้ทั้งภาพและเสียง จึงดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสื่ออื่นทุกประเภท ถ้านำโทรทัศน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ จัดรายการที่มีเนื้อหาสาระเชิงสร้างสรรค์ โทรทัศน์ก็จะกลายเป็นประตูสู่โลกกว้าง นำพาไปสู่การบุกเบิกค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิด รู้จักลงมือปฏิบัติ และบางครั้งยังให้ประสบการณ์ชีวิตเกินกว่าที่นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จะพึงประสบด้วยตนเอง

เด็กใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่ากิจกรรมทุกอย่าง ยกเว้นการนอน มีผู้คำนวณไว้ว่า เด็กคนหนึ่งใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ตั้งแต่จำความได้จนจบมหาวิทยาลัยเฉลี่ยประมาณ 15,000 ชั่วโมง ขณะที่ใช้เวลาสำหรับการเรียนทั้งสิ้นเพียง 11,500 ชั่วโมงเท่านั้น การสำรวจทัศนคติของนักเรียน วัย 6-12 ปี ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ ในปี พ.ศ. 2525 พบว่า นักเรียนใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ ร้อยละ 25.3 เล่น ร้อยละ 21.1

อ่านหนังสือ ร้อยละ 18.4% ทำงานบ้าน ร้อยละ 16.5 สังเกตได้ว่าสัดส่วนของการดูโทรทัศน์มาเป็นอันดับหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เด็กในวัยนี้ น่าจะชอบเล่นมากกว่านั่งนิ่ง ๆ อยู่กับที่ (วิภา อุดมฉันท, 2544, หน้า 105) อาจกล่าวได้ว่าโทรทัศน์กำลังจะกลายเป็นสื่อที่สร้างโลกทัศน์ให้กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สายฤดี วรกิจ โภคาธร (2535, หน้า 23) ที่กล่าวว่า วิทยุโทรทัศน์มีความสำคัญรองจากครอบครัว ซึ่งดูคล้ายจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กในสังคมมากที่สุด นอกจากจะให้ความบันเทิง ให้ความรู้ และยังเป็นเพื่อนยามเหงาได้ด้วย จนอาจกล่าวได้ว่าเด็ก ๆ สมัยนี้โตขึ้นด้วยโทรทัศน์มากกว่าการเลี้ยงดูของพ่อ แม่

ประเทศออสเตรเลีย มีรายการโทรทัศน์สำหรับนักเรียนที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก (Australian Broadcasting Tribunal--ABT) ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์ ได้ตั้งคณะกรรมการรายการสำหรับเด็ก (children's program committee) ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กโดยเฉพาะ และในปี ค.ศ. 1978 คณะกรรมการชุดนี้ได้มีมติให้มีการจำแนกรายการโทรทัศน์ประเภทสำหรับเด็กเรียกว่า C Classification (C ย่อมาจาก Children) ให้เป็นรายการโทรทัศน์สำหรับนักเรียนช่วงอายุระหว่าง 6-13 ปีโดยเฉพาะ และโทรทัศน์ทุกช่องจะต้องออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่ วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ระหว่างเวลา 16.00-17.00 น.

ประเทศสหรัฐอเมริกา สถานีโทรทัศน์ PBS หรือ Public Broadcasting System ซึ่งรัฐบาลอเมริกาตั้งขึ้นมาเพื่อให้เป็นสถานีโทรทัศน์สำหรับสาธารณชนไม่ได้มุ่งเพื่อการค้ากำไร มีบทบาทอย่างสูงในการผลิตรายการที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก เช่น “เซซามิ สตรีท” (Sesame Street) รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีประวัติยาวนานที่สุดและเป็นที่รู้จักของเด็ก ๆ ทั่วโลกมากที่สุดและเคยนำเข้ามาฉายในประเทศไทยด้วย (วิภา อุดมฉันท, 2544, หน้า 112)

Kids-4 เป็นสถานีโทรทัศน์ของเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา เพียงสถานีเดียวที่ดำเนินและบริหารงานโดยเด็ก ๆ ตั้งแต่การจัดรายการ การผลิตผลงานต่าง ๆ และการหาข่าว จะมีผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำบ้างเพียงเล็กน้อย ผู้มีความคิดริเริ่มในการจัดตั้งสถานีแห่งนี้คือ แนนซี แม็กมาฮอน ในขณะที่นั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกท้องถิ่นที่

เมือง ชัน แพร์รี เธอได้มองเห็นว่า รายการสำหรับเด็กของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นนั้น ไม่ได้รับการเอาใจใส่ และไม่ให้ความสนใจถึงความต้องการของเด็กเลย เธอจึงเสนอความคิดที่จะจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ของเด็กขึ้นมาเป็นแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา (วัฒนา พุทธางกูรานนท์, 2531, หน้า 34)

ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมและให้ความสำคัญในการผลิตรายการสำหรับเด็ก มาตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศ คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ของ บริษัท ไทยโทรทัศน์ โดยรายการเด็กในยุคแรก ๆ เป็นรายการที่ผลิตโดยสถานีเอง ได้แก่ รายการของนายเท็ง พิธีกรคนแรกชื่อเท็ง ชม่อมทอง หรือ คุณเท็ง สติเฟื่อง เนื้อหาของรายการจะมุ่งเน้นให้ความบันเทิงและความสนุกสนานเป็นหลัก อีกทั้งยังมีการสอดแทรกเกร็ดความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ รวมถึงการอบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ (สินิทร์ สิทธิรักษ์, 2543, หน้า 14) แต่เมื่อประเทศไทยตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศในปี พ.ศ. 2539-2545 เป็นยุคที่แทบจะไม่เห็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตโดยคนไทย เพราะส่วนใหญ่จะเป็นรายการที่ซื้อลิขสิทธิ์มาจากต่างประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันด้านวัฒนธรรมและภาษา ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อ การส่งเสริมพัฒนาการที่ดีให้กับเด็กที่กำลังเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ

ปัจจุบันมีการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น โดยมี มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเรื่องการจัดทำรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้อันของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกำหนดให้มีระยะเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ได้ใน ทุกช่วงเวลา โดยมีสัญลักษณ์แสดงความเหมาะสมกำกับไว้ คือ “ค” หมายถึงรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 2 ถึง 12 ปี และผู้ชมทั่วไป โดยจะเน้นเนื้อหาสาระให้กับเด็ก ๆ นอกจากนี้ ผู้ใหญ่สามารถให้คำแนะนำแก่เด็ก ๆ ในด้านของสาระความรู้จากรายการประเภทนี้ด้วย

รายการสโมสรรฝั่งน้อย รายการคิดดีแคท และรายการชูเปอร์จิว เป็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่คนไทยผลิต และประสบความสำเร็จอย่างมากในยุคต่อ ๆ มา

กล่าวได้ว่า ทูกรายการดังกล่าว ยังคงอยู่ในความทรงจำของเด็กแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี รายการซูเปอร์จิว เป็นรายการหนึ่งที่อยู่คู่กับเด็กมานาน และก็ยังเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ยังได้รับความนิยมอยู่จนถึงปัจจุบัน รูปแบบของรายการเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมและแสดงความสามารถของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ และปัจจุบันได้ขยายกลุ่มเป้าหมายให้เป็นรายการสำหรับครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษา แต่ยังคงไว้ซึ่งการนำเสนอต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ออกอากาศครั้งแรกเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2534 และดำเนินงานต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันเป็นเวลา 19 ปี ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของรายการเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา

รายการซูเปอร์จิว ออกอากาศทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 07.00-07.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ซูเปอร์จิว มาจาก 2 คำ คือ ซูเปอร์ รวมกับ จิว มีความหมายว่า เด็กเก่ง หรือพลังเล็ก ๆ ที่ยิ่งใหญ่ รายการซูเปอร์จิว มุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนให้ได้ค้นหาสิ่งที่รัก สิ่งที่ชอบ ผ่านรูปแบบของรายการที่หลากหลาย โดยสร้างสรรค์ผ่านเป็นช่วงต่าง ๆ ของรายการ เช่น ช่วง Super Idea เป็นการจัดโครงการประกวดภาพวาด สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ โดยมีหุ่นยนต์ ASIMO เป็นแรงบันดาลใจในการจินตนาการ ช่วง Junior Food Challenge เป็นการประกวดการทำอาหารซึ่งจัดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา 6 ปีแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คำว่า “ความสามารถ” ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่เรียนเก่ง หรือเล่นกีฬาเก่งเท่านั้น การทำอาหารเก่งก็เป็นความสามารถที่ยอดเยี่ยมเช่นกัน ช่วงหนังสือประจำสัปดาห์เป็นการแนะนำหนังสือที่น่าอ่าน เข้าใจง่าย เหมาะสำหรับเด็กและเยาวชน พร้อมกับมอบหนังสือเป็นรางวัลให้กับเด็ก ๆ ทุกสัปดาห์

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีความต้องการสร้างรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับเด็กในทุกวัย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ และเพิ่มประสบการณ์ จนทำให้ปัจจุบันมีรูปแบบรายการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรายการที่มีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ และรายการที่ผลิตโดยคนไทย แต่เด็กที่เป็นผู้บริโภคจะชอบหรือไม่อาจขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการของเด็กในแต่ละครั้ง ใช้นเวลานาน

เท่าไรในการดูรายการต่อครั้ง และองค์ประกอบต่าง ๆ ของรายการ ได้แก่ พิธีกรดำเนินรายการ ของรางวัลต่าง ๆ รวมถึงรูปแบบของรายการแบบใดที่จะทำให้เด็กมีความสนใจ และใช้เวลาในการเลือกเปิดรับชม มากกว่าการใช้เวลาในการเปิดรับสื่อที่ไม่มีประโยชน์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นรายการที่ได้รับความนิยมมาเป็นเวลานาน รวมถึงสอบถามรูปแบบรายการที่เด็กชอบ และนำเสนอรูปแบบรายการให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ตอบสนองความต้องการของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของรายการที่มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษารูปแบบรายการที่เหมาะสมที่มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ลักษณะประชากรของนักเรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครต่างกัน
2. พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการของนักเรียนต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จิวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครต่างกัน

3. องค์ประกอบต่าง ๆ ของรายการต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์-
 จีวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครต่างกัน

4. รูปแบบรายการแตกต่างกันจะมีผลต่อความพึงพอใจรายการซูเปอร์จีวของ
 นักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพ-
 มหานคร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ศึกษาเฉพาะกลุ่ม
 ประชากรที่รับชมรายการซูเปอร์จีวทั้งวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ที่ศึกษาอยู่ในระดับ
 ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เนื่องจากกรุงเทพมหานคร มีลักษณะ
 ประชากรที่หลากหลาย โดยจะเก็บข้อมูลในช่วงเดือน กันยายน พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะประชากร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ของนักเรียนระดับชั้น
 ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพอใจด้านเนื้อหา รูปแบบ การดำเนินรายการและ
 องค์ประกอบต่าง ๆ ของรายการซูเปอร์จีว ที่ออกอากาศทางโมเดิร์นไนน์ทีวีของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

รายการซูเปอร์จีว หมายถึง รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ที่ออกอากาศทุกวันเสาร์
 และอาทิตย์ ในช่วงเวลา 07.00-07.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ มีเนื้อหา
 รายการที่ให้สาระความรู้ และความบันเทิงแก่เด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม
 สนับสนุน และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมและแสดงความสามารถของตน

นักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง เด็กนักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ใน
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในเขตกรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมกรเปิดรับชมรายการ หมายถึง การเปิดรับชมรายการ เวลาที่ใช้ในการรับชมรายการแต่ละครั้ง ความต่อเนื่องในการรับชมรายการ การร่วมสนุกในรายการในวันเสาร์-อาทิตย์ และเหตุผลในเปิดรับชมรายการซูเปอร์จิว

องค์ประกอบของรายการ หมายถึง พิธีกรดำเนินรายการ เนื้อหาของรายการ กิจกรรม และของรางวัลต่าง ๆ ของรายการซูเปอร์จิว

รูปแบบของรายการ หมายถึง รูปแบบเกมการแข่งขัน เนื้อหาที่น่าสนใจของรายการ ประโยชน์ที่ได้รับจากรายการซูเปอร์จิว จากช่วงต่าง ๆ ของรายการดังนี้

วันเสาร์	1. Super Idea
	2. Junior Food Challenge
	3. Super Game (แก๊งจีซลาด)
	4. หนังสือประจำสัปดาห์
วันอาทิตย์	1. Super Challenge
	2. Super Sport
	3. Super Game (แก๊งจีเกียจ)
	4. หนังสือประจำสัปดาห์

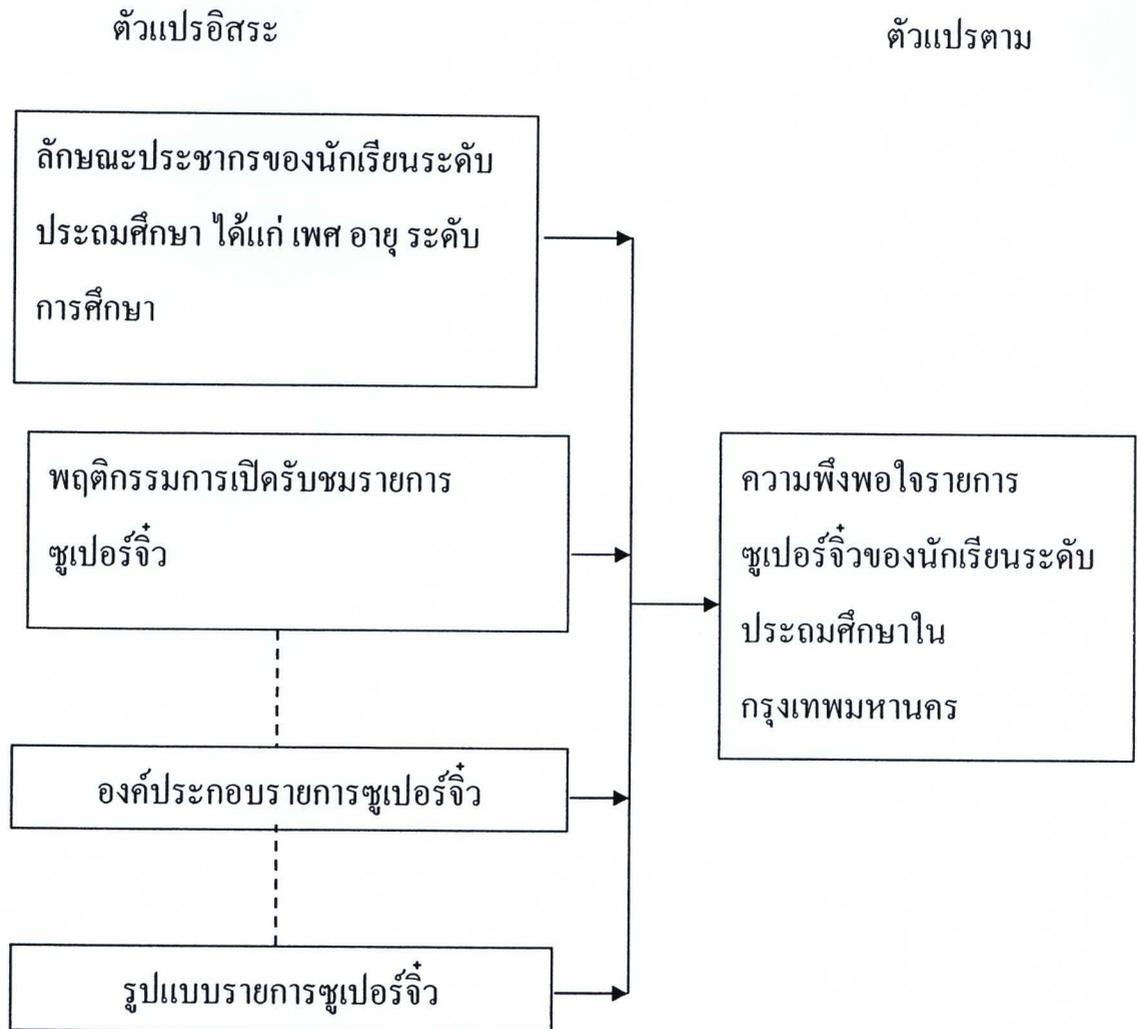
ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลอ้างอิง ในการแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการซูเปอร์จิว เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าถึงกลุ่มประชากรได้มากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบและเนื้อหาของรายการ ให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของเด็กระดับชั้นประถมศึกษา

3. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตรายการบันเทิงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ประเด็นปัญหาที่ยังไม่ชัดเจนทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 2